

PERSPECTIVE

AZ ISEAS - YUSOF ISHAK INTÉZET KUTATÓI ELEMZIK AZ AKTUÁLIS ESEMÉNYEKET

Szingapúr | 2020. október 13.

Hogyan használja ki Hanoi a Kína-ellenes érzelmeket az interneten

*Dien Nguyen An Luong**

ÖSSZEFOGLALÓ

- A közösségi média virágzásának korában a Kína-ellenes érzelmek az interneten is megjelentek és megnyilvánultak, ami arra kényszeríti a vietnami hatóságokat, hogy szoros figyelemmel kísérjék ezt a folyamatot.
- Egy olyan politikai rendszerben, amely mindenekelőtt a legitimitást és a politikai stabilitást tartja fontosnak, és amely a vezetőváltás küszöbén áll, a hatóságok egyre inkább a közösségi médiát figyelik, hogy felmérjék a Kína-ellenes érzelmeket, és ennek megfelelően kalibrálják válaszaikat.
- A 2018-as Kína-ellenes tüntetések keserű pirulát jelentettek a vietnami hatóságok számára, és jelentős nyomokat hagytak a Kína-ellenes érzelmek kezelésére szolgáló eszközeik kialakításában.
- A Covid-19 járvány elleni küzdelemben a vietnami hatóságok egy olyan valószínűtlen helyszínt találtak legitimitásuk megerősítésére, amelyet korábban igyekeztek elnyomni: a Kína-ellenes érzelmeket.
- A hatóságok a propaganda és a Kína-ellenes érzelmek kombinációját a lehető legjobban ki tudták használni arra, hogy a mainstream médiában a Kínával kapcsolatos kritikus tudósításokat alakítsák.
- Nem valószínű azonban, hogy elegendő politikai és technológiai eszközzel rendelkeznek ahhoz, hogy ugyanezt a közeljövőben online is megtehessek.

* *Dien Nguyen An Luong az ISEAS - Yusof Ishak Intézet Média, technológia és társadalom programjának vendégkutatója. Ezúton szeretné megköszönni Benjamin Hu, az ISEAS - Yusof Ishak Intézet kutatási munkatársának segítségét a vizualizáció kialakításában és az adatok*

elemzésében.

BEVEZETÉS

A Kína-ellenes érzelmek mélyen gyökereznek Vietnamban, egy olyan országban, amelynek több mint ezeréves megszállás, három halálos háború az 1970-es és 1980-as években, valamint a Dél-kínai-tengeren a szomszédos óriás szomszédal fennálló feszültségek miatt megrázó tapasztalatai vannak (Nguyen, 2017).¹ Ez az antipátia aligha enyhült. Az ISEAS - Yusof Ishak Institute által készített State of Southeast Asia 2020 felmérésben a² vietnami válaszadók azok, akik a legnagyobb aggodalmat Kína politikai, gazdasági és stratégiai befolyása miatt jelezték. Kína Övezet és Út kezdeményezését is a legnagyobb bizalmatlansággal fogadták Vietnamban.

A virágzó közösségi média korában a Kína-ellenes érzelmek átalakultak, fejlődtek és megnyilvánultak, és a³ arra készíti a hatóságokat, hogy szoros figyelemmel kísérjék azokat. Ahogy Kerkvliet (2019, 3. o.)⁴ rámutat, a vietnami hatóságok valós életbeli kezelése a nyilvános politikai kritikával - beleértve a Kína-ellenes érzelmeket is - a tolerancia, a reagálás és az elnyomás kalibrált keverékeként jellemezhető. Ez a modus operandi a közösségi médiában is érvényesülni látszott, ahogy Giang Nguyen-Thu (2018, 903. o.) megjegyzi, a vietnami online cenzúra játékszabályzata még mindig többé-kevésbé "a tömegmédia fegyelmezésének régi modelljét követi".⁵

Az állami elnyomás különösen a közösségi médiában fejeződött ki, és leginkább a közvélemény manipulálásában nyilvánult meg, ami például abban nyilvánult meg, hogy "a kibercsapatokat arra bátorították, hogy valódi fiókjaikat kormányparti propaganda terjesztésére, politikai másként gondolkodók trollkodására vagy tömeges tartalomközlésre használják" - olvasható az Oxfordi Egyetem kutatóinak jelentésében.⁶ Aktivisták azzal vádolták Vietnam 10 000 fős katonai kiberegységét (Force 47 néven), hogy kihasználja a Facebook közösségi irányelveiben lévő kiskapukat, amelyek lehetővé teszik a tartalmak automatikus visszavonását, ha elég sokan panaszt tesznek bizonyos fiókokkal kapcsolatban.⁷

A Kína-ellenes érzelmek különböző formákban és narratívákban nyilvánulnak meg, a Kína-hibáztatástól a Kína-verésen át az összeesküvés-elméletekig és a globalizmus-ellenességig.⁸ Figyelemre méltó, hogy míg a hatóságok mind a való életben, mind a közösségi médiában többnyire elnyomáshoz folyamodtak, addig az online Kína-ellenes érzelmek különböző fajtáinak eltűrésére, sőt fogékonyságára is egyre több jel mutat.⁹ Ezeknek a lépéseknek több okból is van értelme, amelyek közül a legfontosabb, hogy Kína Dél-kínai-tengeren tapasztalható növekvő önérvényesítő erejének és a globális visszahatásnak a hátterében az, ha most szelődnek és Peking előtt meghajlónak tűnnek, komoly csorbát ejtethet bármelyik vietnami politikus karrierjén, és csorbíthatja a rezsím legitimitását. Még egy olyan tekintélyelvű államban is, mint Vietnam, a rendszer hosszú életéhez elengedhetetlen a nép támogatásának bizonyos fokú megléte. Valójában a reakciókészség és a legitimitás még inkább meghatározó a tekintélyelvű rezsimek ellenállóképessége

szempontjából.¹⁰ Ebben az összefüggésben a Kína-ellenes érzelmek az interneten is teret kaptak - mindaddig, amíg nem vezetnek át valós tüntetésekre, ami a vietnami hatóságok számára a közösségi médiát a bête noire-ok közé emelte.¹¹

Vietnam vezetői jól tudják, hogy a növekvő Kína-ellenes érzelmek elfojtására tett bármilyen lépés csak még inkább szembeállíthatja őket a lakossággal, amelynek támogatását meg kell erősíteniük. Egy olyan országban, ahol a legitimitás és a politikai stabilitás mindennél fontosabb, és amely a vezetőváltás küszöbén áll, a hatóságok egyre inkább a közösségi médiát figyelik, hogy felmérjék a Kína-ellenes érzelmeket, és ennek megfelelően kalibrálják válaszaikat.

A FACEBOOK ÉS A KÍNA-ELLENES ÉRZELMEK SZÖVETSÉGE

A Facebook 2007-ben érkezett Vietnamba, amikor az online aktivizmus az azóta megszűnt Yahoo!360 közösségi hálózat alternatívájára vágyott.¹² A közösségi média által táplált Kína-ellenes tüntetések 2007 végén és 2008 elején törtek ki, de gyorsan elfojtották őket; a hatóságok számára akkoriban a fizikai erő tűnt az egyetlen megoldásnak.¹³ A Facebook és a Kína-ellenes érzelmek közötti szövetség csak 2009-ben kristályosodott ki, amikor Vietnam egyik legtiszteltebb nemzeti hőse lépett a színre.

Vo Nguyen Giap, a legendás és karizmatikus tábornok meghatározó szerepet játszott a francia és amerikai csapatok kiszorításában az országból. Visszavonulása után a kormány politikájának és gondolkodásának kiemelkedő kritikusa lett.¹⁴ 2009-ben Giap levelet írt a kormánynak, amelyben arra figyelmeztetett, hogy két készülő bauxitbányászati fejlesztés károsan hat a környezetre, elüzi az etnikai kisebbségek lakosságát és veszélyezteti a nemzetbiztonságot.¹⁵ Az ügylet értelmében a kormány egy kínai cégnek ítélte oda a bauxitbányászat jogát a Középső Felföldön, Vietnam stratégiaiul fontos és érzékeny régiójában. Giap leveleire válaszul a kormány megnyugtatóan közölte, hogy az ország "semmilyen áron" nem fogja fontolóra venni az ásványkincs kiaknázását. Carl Thayer, egy Ausztráliában élő veterán Vietnam-elemző rámutatott, hogy 2009-ben különböző csoportok - katolikusok, Kína-ellenes frakciók, környezetvédők és demokrácia-aktivisták - szerveződtek, és "a Facebookot használták gyülekezőhelyként közös ellenállásukhoz" a bauxitbányászati megállapodással és általában a Kínával kapcsolatos ügyek vietnami kezelésével szemben.¹⁶

Egy olyan országban, ahol a hatóságok alig túrték a politikai tüntetéseket, a következő évtizedben szórványosan törtek ki Kína-ellenes tüntetések, amelyeket Pekingnek a Dél-kínai-tengeren tett izmokat feszegető lépései váltottak ki. 2011-ben, miután kínai járőrhajók megtámadtak egy vietnami olajkutatóást Vietnam partjainál, két hónapon át minden vasárnap Kína-ellenes tüntetések zajlottak Hanoiban és Saigonban, mielőtt a hatóságok elfojtották őket.¹⁷ 2014-ben az, hogy Kína egy olajfúrótornyot helyezett el Vietnam kizárólagos gazdasági övezetében a Dél-kínai-tengeren, halálos Kína-ellenes zavargásokat váltott ki, ami a két szomszédot az 1979-es határháború óta a legsúlyosabb diplomáciai válságba sodorta.¹⁸ Kialakult egy minta: Bár a tiltakozások mind rövid ideig tartottak, és végül elfojtották őket, a hatóságok hallgatólagos beleegyezésével kellett, hogy induljanak. Ez a

megközelítés jól jelképezte azt a nagyon vékony vonalat, amelyen Hanoi

az egyre inkább Kína-ellenes hazai közönség megszólítása és a nacionalizmus túlhangsúlyozásának elkerülése között kellett lavírozni, szem előtt tartva a Pekinggel való hosszú távú kétoldalú kapcsolatok fenntartását.¹⁹ Azt is megmutatták, hogy a nacionalizmus hogyan olvadt össze a geopolitikai gondolkodással, és hogy a területi viták hogyan váltották ki a nacionalizmus ilyen megnyilvánulásait.²⁰ De ami talán a legfontosabb, ezek a tüntetések azt is megerősítették, hogy a Facebook döntő szerepet játszott abban, hogy az aktivisták képesek voltak hálózatokat létrehozni, amelyek a fellépésekkel szemben csak tovább nőttek.

A vietnami hatóságok számára a közösségi média nem annyira a nyilvános kritika miatt okoz komoly fejfájást, hanem sokkal inkább azért, mert képes kollektív fellépést vagy tiltakozások szervezését elősegíteni. Egy vietnami katonai tisztviselő a Kommunista Magazinban 2013-ban megjelent, megsemmisítő véleménycikkében figyelmeztetett arra a szerepre, amelyet a közösségi média játszhat, és amelyet szerinte nem szabad "alábecsülni".²¹ Az ilyen figyelmeztetések ellenére a hatóságok a jelek szerint még mindig alábecsülték, hogy az aktivisták hogyan tudják a Facebookot a lehető legjobban kihasználni az utcai tiltakozások szervezésére. Ez sehol sem volt nyilvánvalóbb, mint a Kína-ellenes tüntetések hullámában, amely 2018-ban megrázta Vietnamban.²² Az év nyarán a tüntetők az utcára vonultak, hogy felvonuljanak egy törvénytervezet ellen, amely három különleges gazdasági övezet megnyitását irányozta elő Vietnamban, ahol a külföldi befektetők akár 99 évre is bérelhetnék földet. Bár a törvényjavaslat nem emelte ki Kínát, az ellenzők táborában lévők úgy értelmezték, hogy a kínai befektetők kedvezményes elbánásban részesülnek. A vietnami hatóságok végül meghajoltak a hangos közvélemény nyomására, és a törvénytervezetet határozatlan időre elnapolták.²³

Túlzás lenne azonban ezt az eredményt arra használni, hogy az online kifejezett Kína-ellenes érzelmeket Vietnam politikájának és intézkedéseinek mozgatórugójává tegyék. Ez egy példa erre: Vietnam kiberbiztonsági törvénye, amelyet a különleges gazdasági övezetekről szóló törvénytervezettel egy időben vitattak meg és terveztek elfogadni, szintén heves Kína-ellenes érzelmeket keltett 2018-ban. Valójában az akkori Kína-ellenes tüntetések háttérében mindkét jogszabály állt.

A kiberbiztonsági törvény elleni széles körű tiltakozás oka még nyilvánvalóbb lehetett volna. A törvényt egy olyan időszakban terjesztették elő, amikor a délkelet-ázsiai országok már majdnem felugrottak a Szilícium-völgyi modellről való elmozdulásra, amely lehetővé teszi a nagyobb szólásszabadságot, és átvette Kína állami cenzúrát alkalmazó megközelítését.²⁴ Egy hasonló, 2016 végén elfogadott kínai törvényhez hasonlóan a vietnami kiberbiztonsági törvény is arra törekszik, hogy a kormánynak szabad kezet adjon az internet szigorú ellenőrzésére, a személyes adatok vizsgálatára, az online viták cenzúrázására, valamint a másként gondolkodók megbüntetésére vagy akár börtönbe zárására.²⁵ A kommunista párt

által dominált Nemzetgyűlés, Vietnam törvényhozó testülete végül a nemzetközi és hazai ellenállás ellenére fogadta el a kiberbiztonsági törvényt.²⁶

Ez számos érdekes kérdést vet fel: Bár egy vietnami miniszter egyszer megismételte, hogy "egyetlen szó sem említi Kínát" a különleges gazdasági övezetekről szóló törvénytervezetben,²⁷ miért értelmezték széles körben úgy, hogy az a kínaiakra van szabva? Ki és milyen céllal terjesztette elő ezt az értelmezést?

A törvényjavaslat kisiklása a befejezetlen frakcióközi elszámolás eredménye volt, amely a Kína-ellenes érzelmeket használta füstfüggönyként?

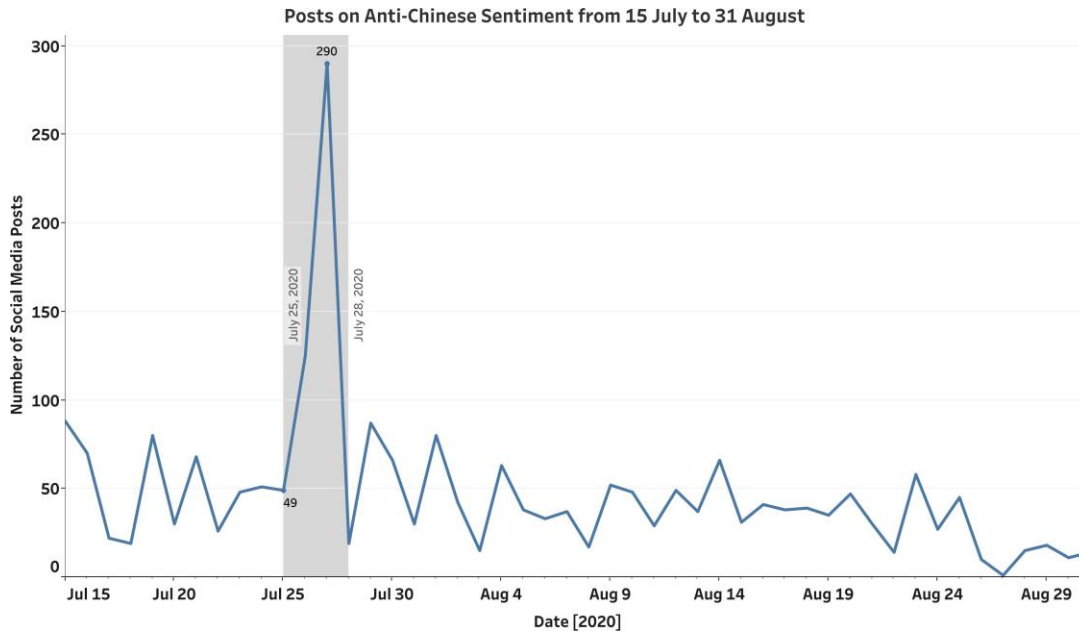
A 2018-as tüntetések mégis keserű pirulát jelentettek a vietnami hatóságok számára. Jelentős nyomot hagytak abban, hogy miként tervezik most a Kína-ellenes érzelmekek kezelésének eszközeit.

VIETNÁM FOLYAMATOSAN FELÜLVIZSGÁLJA AZ ONLINE CENZÚRA JÁTÉKSZABÁLYZATÁT

2019 óta a hatóságok rendkívül érzékennyé váltak az online Kína-ellenes érzelmekekre, sőt, még alkalmazkodtak is hozzájuk, amire két kiemelkedő példa is van.²⁸ 2019 októberében a DreamWorks és a sanghaji székhelyű Pearl Studio koprodukciónak készült filmet kivonták a vietnami mozikból, mert a filmben egy olyan térkép szerepelt, amelyen Kína vitatott kilences vonala volt látható. Kevesebb mint egy hónappal később a hongkongi születésű filmsztár, Jackie Chan kénytelen volt lemondani vietnami jótékonysági látogatását, miután online visszatetszéssel szembesült, amiért állítólag a kilences sávval mellett szólalt fel. Ezek a fejlemények egy lappangó ellentét háttérben zajlottak, mivel egy kínai olajkutató hajó 2019 júliusa óta Vietnam kizárólagos gazdasági övezetében tartózkodik a Dél-kínai-tengeren.

Aztán kitört a Covid-19 világjárvány. A koronavírus sikeres visszaszorításával a²⁹ Vietnám vezetése kiérdemelte az általa áhított rendkívüli közvéleményi támogatást. A járvány azt is látta, hogy a hatóságok egy olyan valószínűtlen helyszínt találtak legitimitásuk megerősítésére, amelyet korábban el akartak nyomni: a Kína-ellenes érzelmekeket. Amikor július végén a legutóbbi koronavírus-hullám elérte Vietnámot, bár a tisztviselők nem hozták kifejezetten összefüggésbe az új fertőzéseket kínai állampolgárokkal, a³⁰ a járvány ismétlődése csak tovább fokozta a Pekinggel szembeni, amúgy is növekvő bizalmatlanságot. Az, hogy a vietnami hatóságok hogyan figyelték a Kína-ellenes online érzelmekeket, és hogyan reagáltak rá a következő napokban, érdekes bepillantást nyújt a vietnami online cenzúra folyamatosan módosított játékkönyvébe.

Július 25-én a vietnami egészségügyi hatóságok új Covid-19-es eseteket erősítettek meg Da Nang központi városában, amely 99 napig vírusmentes volt.³¹ Ugyanezen a napon online visszhangot váltott ki az a hír, hogy letartóztattak egy kínai férfit, aki részt vett egy olyan hálózatban, amely állítólag kínai állampolgárokat csempésztett Da Nangba és a szomszédos Quang Nam tartományba³². A kínaiellenes érzelmekeket tartalmazó közösségi média-bejegyzések száma július 27-én 290-re emelkedett a néhány nappal korábbi 50 és kevesebb mint 100 közötti értékről. Az egyik kulcsszó, amely feltűnő fontossággal jelent meg a közösségi médiában a "Trung Cong cai" volt, amely arra az állításra utal, hogy a kínai kommunisták a vírus terjesztésére küldik az embereiket Vietnamba.



(Forrás: ISEAS - Yusof Ishak Intézet)

Egy olyan országban, ahol a hatóságok minden hírportált arra köteleztek, hogy cenzúrázza az olvasók megjegyzéseit még a közösségi médiafelületeken is, a³³ oldalon nehezen lehet figyelmen kívül hagyni, hogy egyes mainstream híroldalak Facebook-oldalain ellenséges és becsmérlő, Kína-ellenes kommentek jelennek meg. Példák: Miután a kínai férfi letartóztatásának híre felkerült a vietnami kormány hivatalos Facebook-oldalára, a³⁴ 17 000 reakciót váltott ki. Az 1400 hozzászólásból mindössze 18-at engedtek megjelenni, de ezek némelyike olyan erős szavakat tartalmazott, mint "az arca nem tűnik embernek", "küldjétek börtönbe" vagy "verjétek meg". Nevezetesen a VTV24, az állami vietnami televízió leányvállalatának Facebook-oldalán az internetezők még ennél is élesebb Kína-ellenes vádakot fogalmaztak meg. Egy ugyanezen hírre írt bejegyzésben, amely 62 000 reakciót és 9900 kommentet (17-et tettek közzé) vonzott, a³⁵ netezők nem spóroltak a szavakkal: "öljétek meg a szemétládákat", "öljétek meg azonnal", vagy "a legmagasabb büntetéssel büntessétek".

Másrészt más nagy hírportálok, például a Tuoi Tre³⁶ és a VnExpress,³⁷ Facebook-oldalain nem jelentek meg kommentek ugyanezen hírekhez. Tekintettel arra, hogy a kormány és a Vietnam Television Facebook-oldala hogyan kezelte az olvasói hozzászólásokat, úgy tűnik, hogy a Tuoi Tre és a VnExpress felhívását az öncenzúra vezérelte. Ennek annál is inkább lett volna értelme a Tuoi Tre számára, amely kemény leckét tanulhatott, miután 2018-ban felfüggesztették online változatát, részben a hatóságok által a "nemzeti egységet" aláásónak ítélt kommentek miatt.³⁸ Továbbra sem világos, hogy ezek a megjegyzések valódiak vagy koholtak. Ami azonban kevésbé tűnik megkérdőjelezhetőnek, az az, hogy nem volt cenzúra alatt.

A hatóságok felismerték, hogy a közvélemény megítélése az interneten hogyan változik, és megpróbálták a lehető legtöbbet kihozni a Kína-ellenes érzelmek rövid kirobbanásából. Eközben Kína

a dél-kínai-tengeri akciók április óta folyamatosan bosszantották Vietnámot.³⁹ Július közepén Mike Pompeo amerikai külügyminiszter "teljesen jogszerűtlennek" minősítette Kína túlzott tengeri követeléseit, ami globális és regionális szinten is a címlapokra került.⁴⁰ Egy ilyen geopolitikai kontextus még inkább megérett arra, hogy Vietnám július végétől augusztus végéig, mindössze egy hónap leforgása alatt elítélje a Dél-kínai-tengeren Kína agresszívnek vélt lépéseit, és a⁴¹ még a Peking elleni per lehetőségét is felvetette.⁴²

Egy csendesebb, szimbolikus lépésként augusztus 11-én Vietnám dokumentumfilmet adott ki a Kínával vívott 1979-es határháborúról.⁴³ A megjelenés időzítése nem is lehetne érdekesebb, mivel egy 1979 februárjában történt eseményhez kötik. A kommunista párt által jóváhagyott dokumentumfilmben egy kép látható, amelyen Kína legfőbb vezetője, Deng Hsziao-ping, az ország akkori alelnöke fejet hajt Jimmy Carter amerikai elnök előtt. Ekkor Deng Washingtonba repült, hogy zöld utat kérjen egy 600 000 fősre becsült kínai haderő kiküldéséhez, hogy "megleckéztessék" Vietnámot a Kína által támogatott népi vörös khmer rezsim elűzéséért.⁴⁴

A tanulság: A Kína-ellenes online érzelmek kihasználásával, bár valahogy csendben, és a Kínához való alkalmazkodásra való törekvéssel Vietnám, úgy tűnik, annak jeleit mutatja, hogy nagyobbra értékeli a hazai legitimitás megszerzését, mint Kína alkalmazkodását, legalábbis a jövő év eleji vezetéváltás előkészületeiben.

KI MIT VEZET?

Az, hogy a Covid-19 járvány idején hogyan kezelték az online Kína-ellenes érzelmeket, egyre fontosabb mércévé vált a hatóságok számára, hogy újrakalibrálják intézkedéseiket és jelezzék, hogy ellenzik Kína döntéseit. Az azonban továbbra is távoli lehetőség, hogy az online Kína-ellenes érzelmek olyan erővé váljanak, amely a kormányzat intézkedéseit irányíthatja.

A hatóságok a propaganda és a Kína-ellenes érzelmek kombinációját a lehető legjobban ki tudták használni arra, hogy alakítsák a mainstream média Kínával kapcsolatos kritikus tudósításait.⁴⁵ Nem valószínű azonban, hogy a közeljövőben elegendő politikai és technológiai izmot tudnak összeszedni ahhoz, hogy ugyanezt online is megtehessek. Mivel Peking nem enged politikai hegemoniájából, érdemes lesz figyelni, hogy Vietnám hogyan játssza tovább a Kína-ellenes érzelmek kártyáját, különösen az új vezetés megerősítése után.

- ¹Nhi Hoang Thuc Nguyen, "Kína-ellenes érzelmek a mai Vietnamban: Constructing Nationalism, New Democracy, and the Use of 'the Other'", *Undergraduate Student Research Awards* 40 (Fall 2017): 4, https://digitalcommons.trinity.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1040&context=infolit_usra.
- ²Mun, Tang Siew; Ha, Hoang Thi; Qian, Anuthida Saelaow; Ong, Glenn; Thao, Pham Thi Phuong, *The State of Southeast Asia: 2020*, Survey Report, 2020 (Singapore: ISEAS-Yusof Ishak Institute, 2020): 16, 17-36.
- ³Nhi, "Kína-ellenes érzelmek": 5.
- ⁴Benedict J. Tria Kerkvliet, *Speaking Out in Vietnam: Public Political Criticism in a Communist Party-Ruled Nation* (Cornell University Press, 2019): 3.
- ⁵Giang Nguyen-Thu. 2018. "A vietnámi média a közösségi médiában: Connectivism, Collectivism, and Conservatism". *The Journal of Asian Studies* 77, no. 4: 895-908.
- ⁶Bradshaw, Samantha és Philip Howard. 2019. "A globális dezinformációs rend: A szervezett közösségi média manipuláció 2019. évi globális leltára". Working Paper 2. Oxford, Egyesült Királyság: Project on Computational Propaganda. <https://comprop.oii.ox.ac.uk/wpcontent/uploads/sites/93/2019/09/CyberTroop-Report19.pdf>
- ⁷Nguyen, Mai és Jonathan Weber. 2018. "Vietnam szigorítani készül a Facebook és a Google bilincseit, fenyegetve a disszidenseket". Reuters, 2018. május 18. <https://www.reuters.com/article/us-vietnam-socialmedia-insight/vietnam-set-to-tighten-clamps-on-facebook-and-google-threatening-dissidents-idUSKCN1IJ1CU>.
- ⁸Hanna Kozłowska, "How anti-Chinese sentiment is spreading on social media", Quartz, 2020. március 25.
- ⁹Dien Nguyen An Luong, "How Vietnam has borrowed from China's online censorship playbook", South China Morning Post, 2020. szeptember 14., <https://www.scmp.com/week-asia/opinion/article/3101477/how-vietnam-has-borrowed-chinas-online-censorship-playbook>¹⁰Johannes Gerschewski, "Legitimacy in Autocracies: *Perspectives on Politics* 16, no. 3 (2018): 27, <https://doi.org/10.1017/S1537592717002183>
- ¹¹Dien, "Vietnam kölcsönvett".
- ¹²Anh-Minh Do, "Yahoo To Shut Down Its Blogging Platform in Vietnam", Tech in Asia, 2012. december 7., <https://www.techinasia.com/yahoo-shut-blogging-platform-vietnam>.
- ¹³Tuong Vu, "A párt kontra nép: Kína-ellenes nacionalizmus a mai Vietnamban". *Journal of Vietnamese Studies*, 9. kötet, 4. szám (2014): 43.
- ¹⁴Joseph R. Gregory, "Gen. Vo Nguyen Giap, Who Ousted U.S. From Vietnam, Is Dead", The New York Times, 2013. október 4., <https://www.nytimes.com/2013/10/05/world/asia/gen-vo-nguyen-giap-dies.html>
- ¹⁵John Ruwitch, "Vietnamese war hero urges re-think of bauxite plans", Reuters, 2009. május 7., <https://www.reuters.com/article/idUSHAN466228>.
- ¹⁶Helen Clark, "Vietnam's dysfunctional relationship with the web", XIndex, 2013. augusztus 21., <https://www.indexoncensorship.org/2013/08/vietnams-dysfunctional-relationship-with-the-web/>¹⁷Phuong Hoang, "Domestic Protests and Foreign Policy: An Examination of Anti-China Protests in Vietnam and Vietnamese Policy towards the South China Sea," *Journal of Asian Security and International Affairs* 6(1) (2019): 1-29.
- ¹⁸Kate Hodal és Jonathan Kaiman, "At least 21 dead in Vietnam anti-China protests over oil rig", The Guardian, 2014. május 15., <https://www.theguardian.com/world/2014/may/15/vietnami-kina-ellenes-tuntetesek-olajfuro-torony-halalos-serultek>
- ¹⁹Nhung T. Bui, "Managing anti-China nationalism in Vietnam: evidence from the media during the 2014 oil rig crisis", *The Pacific Review* 30, no. 2 (2017): 169-187, <https://doi.org/10.1080/09512748.2016.1201132>.
- ²⁰Hannah Cotillon, "Területi viták és nacionalizmus: *Journal of Current Southeast Asian Affairs* 36, no. 1 (2017): 171.

- ²¹ Nguyen Hong Quan, "'Arab tavasz' gondolatokat inspirál a közösségi hálózatok kezeléséről", *Communist Review*, 2013. október 7., <http://english.tapchicongsan.org.vn/Home/Politics/2013/836/Arab-Spring-inspires-thoughts-about-social-networks-management.aspx>²² "Vietnam protesters clash with police over new economic zones", *BBC News*, 2018. június 11., <https://www.bbc.com/news/world-asia-44428971>.
- ²³ Tom Fawthrop, "Public criticism pressures Vietnam to back down on new economic zones", *Kína Párbeszéd*, 2019. március 26., <https://chinadialogue.net/en/business/11154-public-criticism-pressures-vietnam-to-back-down-on-new-economic-zones/>²⁴ "Is a splinternet emerging? Az ASEAN-országok az internetes cenzúra kínai modellje felé fordulnak", *ASEAN Today*, 2019. április 19.
- ²⁵ Dien Luong, "Vietnam ellenőrizni akarja a közösségi médiát? Too Late", *The New York Times*, 2017. november 30., <https://www.nytimes.com/2017/11/30/vélemény/vietnam-szociális-média-kína.html>
- ²⁶ Mai Nguyen, "Vietnam lawmakers approve cyber law clamping down on tech firms, dissent", *Reuters*, 2018. június 12., <https://www.reuters.com/article/us-vietnam-socialmedia-idUSKBN1J80AE>²⁷ Hoai Thu, Vo Hai, "Minister allays sovereignty violation concerns at Vietnam's SEZs", *VnExpress International*, 2018. június 7. <https://e.vnexpress.net/news/business/minister-allays-sovereignty-violation-concerns-at-vietnam-s-sezs-3759907.html>
- ²⁸ Dien, "Vietnam kölcsönvett".
- ²⁹ Max Walden, "How did Vietnam bring the spread of coronavirus to a stop of coronavirus - again?", *ABC News*, 2020. szeptember 23., <https://www.abc.net.au/news/2020-09-23/how-did-vietnam-get-on-top-of-coronavirus-yet-again/12683008>.
- ³⁰ Matthew Tostevin, "Explainer: COVID-19 strikes back in virus-free Vietnam", *Reuters*, 2020. július 30., <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-vietnam-response-e-idUSKCCN24V11E>
- ³¹ Phuong Nguyen, "Vietnam 8 újabb COVID-19-es esetet jelentett a Danang járvánnyal kapcsolatban", *Reuters*, 2020. július 29., <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-vietnam-idUSKCN24U094>.
- ³² Nguyen Dong, "Kínai férfit letartóztattak, mert illegálisan hozott külföldieket Vietnamba", *VnExpress International*, 2020. július 26., <https://e.vnexpress.net/news/news/chinese-man-arrested-for-bringing-foreigners-into-vietnam-illegally-4136461.html>³³ "Một số báo VN 'dừng hoạt động fanpage'", *BBC News*, 2020. szeptember 9., https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam/2016/09/160909_vn_news_fanpages_vanished³⁴ Thông tin Chính phủ, "Bắt giữ đối tượng người nước ngoài đưa người nhập cảnh trái phép", *Facebook*, 2020. július 26., <https://www.facebook.com/thongtinchinhpheu/photos/a.914137021996819/3150695775007588/>
- ³⁵ Trung tâm Tin tức VTV24, "Bắt kẻ tình nghi cầm đầu đường dây đưa người Trung Quốc nhập cảnh trái phép", *Facebook*, 2020. július 26., <https://www.facebook.com/tintucvtv24/posts/1615580635296385>.
- ³⁶ Tuổi Trẻ, "Bản tin 30s Nông: 6 đối tượng đưa người Trung Quốc nhập cảnh trái phép", *Facebook* videó, 2020. július 25., <https://www.facebook.com/watch/?v=3128797290537656>.
- ³⁷ *VnExpress.net*, Phát hiện 8 người Trung Quốc nhập cảnh trái phép vào TP. HCM, *Facebook*, 2020. július 28., <https://www.facebook.com/congdongvnexpress/posts/4551865561522574>.
- ³⁸ Vietnam visszavonja a hírportál engedélyét, bírságot szab ki, *Bangkok Post*, 2018. július 17., <https://www.bangkokpost.com/world/1505098/vietnam-withdraws-licence-of-news-site-issues-bírság>.
- ³⁹ Huynh Tam Sang, "Vietnam Edging Towards America", *ISEAS Perspective*, 2020/102. szám, 2020. szeptember 10.: 2.
- ⁴⁰ A szerkesztőség, "Kína dél-kínai-tengeri követeléseai jogtalanok. Now What?", *The New York Times*, 2020. július 27., <https://www.nytimes.com/>.

[2020/07/27/opinion/pompeo-south-china-sea.html](https://www.iseas.edu.sg/2020/07/27/opinion/pompeo-south-china-sea.html)

⁴¹ Phuong Nguyen és a pekingi iroda, Vietnam elítéli az újabb kínai hadgyakorlatokat a Dél-kínai-tengeren", Reuters, 2020. augusztus 26., <https://www.reuters.com/article/us-vietnam-kina-dél-kina-idUSKBN25M0Y5>

⁴² Ralph Jennings, "Vietnam Weighs World Court Arbitration Against China if Maritime Diplomacy Fails", VOA News, 2020. augusztus 26., <https://www.voanews.com/east-asia-pacific/vietnam-weighs-world-court-arbitration-against-china-if-maritime-diplomacy-fails>

⁴³ Truyền Hình Nhân Dân, "Việt Nam thời đại Hồ Chí Minh - Biên niên sử truyền hình: Năm 1979", YouTube Video, 29:22, 2020. augusztus 11., <https://youtu.be/H38riyDwlyo>

⁴⁴ An Dien, "Vietnam, US inch closer in diplomatic waltz", Thanh Nien News, 2015. április 23., <http://www.thanhniennews.com/politics/vietnam-us-inch-closer-in-diplomatic-waltz-42539.html>⁴⁵ Ryan Loomis és Heidi Holz, "China's Efforts to Shape the Information Environment in Vietnam", Center for Naval Analysis (2020): 48, https://www.cna.org/CNA_files/PDF/IIM-2020-U-026222-Final.pdf?fbclid=IwAR22TwwmL_eWZzc5PZEzz1DhcgrI9GdCVPglatX5Elb_OpYWUdgiric_haE

Az *ISEAS Perspective* korábbi számainak olvasásához kattintson ide: <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective>

Az *ISEAS Perspective* három korábbi száma:

2020/114 "Az alkotmánymódosítások elakadtak: Termsak Chalermphanupap:
"Thaiföld új normális politikája megrekedt"
https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2020/09/ISEAS_Perspective_2020_114.pdf

2020/113 "A béke és a jólét Mianmarban a földön múlik, és a 2020-as jelöltek elkerülnek"
- May Zin Thaw
https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2020/09/ISEAS_Perspective_2020_113.pdf

2020/112 "A Trump-adminisztráció és Délkelet-Ázsia: féldő vagy vége a játéknak?" -
Ian Storey és Malcolm Cook
https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2020/09/ISEAS_Perspective_2020_112.pdf

<p>Az <i>ISEAS Perspective</i> elektronikusan jelenik meg: ISEAS - Yusof Ishak Intézet</p> <p>30 Heng Mui Keng Terrace Szingapúr 119614 Központi telefon: (65) 6778 0955 Fő fax: (65) 6778 1735</p> <p>Vegyen részt az ISEAS-ban. Kérjük, kattintson ide: https://www.iseas.edu.sg/support</p>	<p>Az ISEAS - Yusof Ishak Intézet nem vállal felelősséget a bemutatott tényekért és a kifejtett nézetekért.</p> <p>A felelősség kizárólag az egyes szerzőket terheli. E kiadvány semmilyen formában nem sokszorosítható engedély nélkül.</p> <p>© A szerzői jog az egyes cikkek szerzőjét vagy szerzőit illeti</p>	<p>Szerkesztőbizottság elnöke: Choi Shing Kwok</p> <p>Szerkesztőségi tanácsadó: Tan Chin Tiong</p> <p>Ügyvezető szerkesztő: Ooi Kee Beng</p> <p>Szerkesztők: Loh és Ng Kah Meng.</p> <p>Az észrevételeket szívesen fogadjuk, és elküldhetjük a szerző(k)nek.</p>
--	--	--

	meg.	
--	------	--